

گروه آموزشی هنر اسلامی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته هنر اسلامی گرایش سفال و سرامیک

عنوان: تأثیر ادبیات حماسی و غنایی بر کاشی‌نگاره های دوره‌ی قاجار

استاد راهنمای اول: جناب آقای دکتر غلامعلی حاتم

استاد راهنمای دوم: جناب آقای دکتر رضا شجری

دانشجو: سمیه شیراوند

شهریور 95

واژه های کلیدی: ادبیات حماسی، ادبیات غنایی، نقوش، کاشی‌کاری، دوره‌ی قاجار

چکیده:

در دوره‌ی قاجار شعر و مضامین آن تأثیرگذار و الهام بخش بسیاری از هنرها بخصوص کاشی‌نگاری بوده است. قصه‌ها و تصاویری از شاهکارهای بزرگ ادبی چون شاهنامه فردوسی، خمسه نظامی، منطق الطیر عطار، دیوان جامی و... توسط کاشی‌نگاران، بر روی کاشی‌های بناهای شاخص این دوره به تصویر در آمده است. در این پژوهش که با روش توصیفی - تطبیقی و به شیوه‌ی کتابخانه‌ای و میدانی در پنج فصل تدوین شده، نگارنده کوشیده است ضمن بررسی زمینه‌های شکل‌گیری روند تصویرگری و کاشی‌نگاری دوره قاجار، عوامل تأثیرگذاری ادبیات فارسی به ویژه شعر را بر نقوش کاشی‌های این دوره بررسی کند و آثاری که بیشترین تأثیر را بر روی کاشی‌نگارها گذاشته‌اند، ارزیابی نماید. مقایسه تصاویر شاعرانه با تصاویر کاشی‌نگارها از مباحث دیگری است که در این پژوهش به آن پرداخته شده است. بر اساس نتایج به دست آمده، رویکرد باستان‌گرایی در این دوره و بازگشت به سبک خراسانی و عراقی از عوامل مهم تأثیرگذار بر نقوش کاشی‌کاری دوره قاجار به شمار می‌روند و تصاویر بر گرفته از داستان‌های خمسه نظامی نسبت به دیگر مضامین بیشتر مورد توجه طراحان و نقاشان کاشی بوده است. در زمینه تأثیر ادبیات حماسی و غنایی بر فضای خیالی کاشی‌نگاران دوره قاجار می‌توان گفت آشنایی هنرمندان کاشی‌نگار با ظرافت‌های بیانی و نمادین شعر، تأثیری مستقیم بر عملکرد آنها داشته است به گونه‌ای که هر چقدر که کاشی‌نگار قاجاری، با ادبیات روایی از گونه حماسی و عاشقانه آشنایی بیشتری داشته، بهتر توانسته است مفاهیم و تصاویر شاعرانه را در آثار خویش بازتاب دهد.